

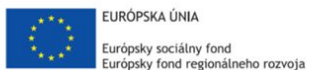
LYOFILIZÁCIA

Konzervovanie potravín

NÁRODNÝ PROJEKT

„Zlepšenie stredného odborného školstva v Prešovskom samosprávnom kraji“

Lyofilizácia

Ing. Andrea Rychnavská

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci operačného programu Ľudské zdroje“

Obsah

- Lyofilizácia
  - Zásady lyofilizácie
  - Úloha č. 1
  - Kroky lyofilizácie
  - Úloha č. 2
  - Výhody lyofilizácie
  - Nevýhody lyofilizácie
  - Úloha č. 3
  - Skladovanie lyofilizovaných potravín
  - Využitie lyofilizovaných potravín
  - Úloha č. 4
  - Úloha č. 5
-

Lyofilizácia

- konzervovanie potravín pomocou **sušenia mrazom**
- je to prastará metóda

Čo môžeme lyofilizovať?

ovocie

zeleninu

mäso

mliečne výrobky –
napr. biely jogurt

kvety

huby

Zásady lyofilizácie

- suroviny musia byť **dôkladne pripravené**
- ovocie lyofilizujeme **do dvoch hodín od zberu**
- potraviny musia byť **prvotriednej akosti**
- v čase zberu by mali byť potraviny **v najvyššom stupni zrelosti**

Úloha č. 1

Nájdí pravdivé tvrdenia o lyofilizácii:

Lyofilizovať môžeme takmer čokoľvek.

Je to konzervovanie potravín pomocou sušenia horúcim vzduchom.

Na lyofilizáciu sú najvhodnejšie potraviny prvotriednej akosti.

Ovocie lyofilizujeme do dvoch týždňov od zberu.

Lyofilizácia si nevyžaduje špeciálne strojové zariadenie.

Počas lyofilizácie sa zničia všetky baktérie, kvasinky aj plese.

obsah

Kroky lyofilizácie

1. *Pomalé mrazenie*

- suroviny sa najprv **hlboko zmrazia** na **-50 až -100 °C**
- proces trvá 12-35 hodín

-50 až -100 °C

Kroky lyofilizácie

2. Primárne sušenie

- teplota sa pomaly zvyšuje
- tlak sa znižuje
- proces trvá niekoľko hodín až dní
- plody prídu až o **95 %** vody

Kroky lyofilizácie

3. Sekundárne sušenie

- odstránia sa zostávajúce molekuly vody
- teplota v sušiackej komore sa zvýši až nad 0 °C
- tlak sa ešte viac zníži
- v surovinách zostáva už len **1-4 %** vody

**Prirad'te jednotlivé tvrdenia do správnych krokov lyofilizácie.
Svoje odpovede overte kliknutím na dané tvrdenia.**

1. Pomalé
mrazenie

2. Primárne
sušenie

3. Sekundárne
sušenie

Pri tejto fáze sa odstránia zostávajúce molekuly vody,
ktoré sa držia na povrchu.

Dochádza k pomalému zvyšovaniu teploty
a zároveň k znižovaniu tlaku.

Suroviny sa najprv hlboko zmrazia na teplotu
medzi -50 až -100 °C.

Výhody lyofilizácie

Potraviny:

- si zachovávajú **vitamíny, minerály, nutričné hodnoty** aj **chuť** → **98%**
- Žiadne **konzervačné látky** ani **cukry**
- vydržia aj **roky** pripravené
- sú extrémne **ľahké**
- ovocie **nezvráskavie**

Prečo voliť lyofilizované ovocie?

**Prirodzená chuť
a vôňa ovocia**

**Zachovanie vitamínu
a minerálov**

Dlhá trvanlivosť

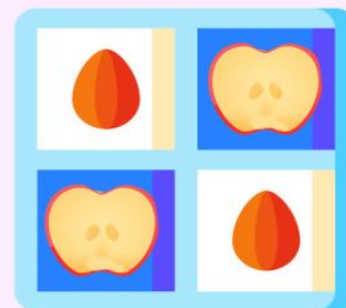

[obsah](#)

**Zachovanie
štruktúry ovocia**

**Prirodzený obsah
vlákniny**

Jemná forma sušenia

Nevýhody lyofilizácie

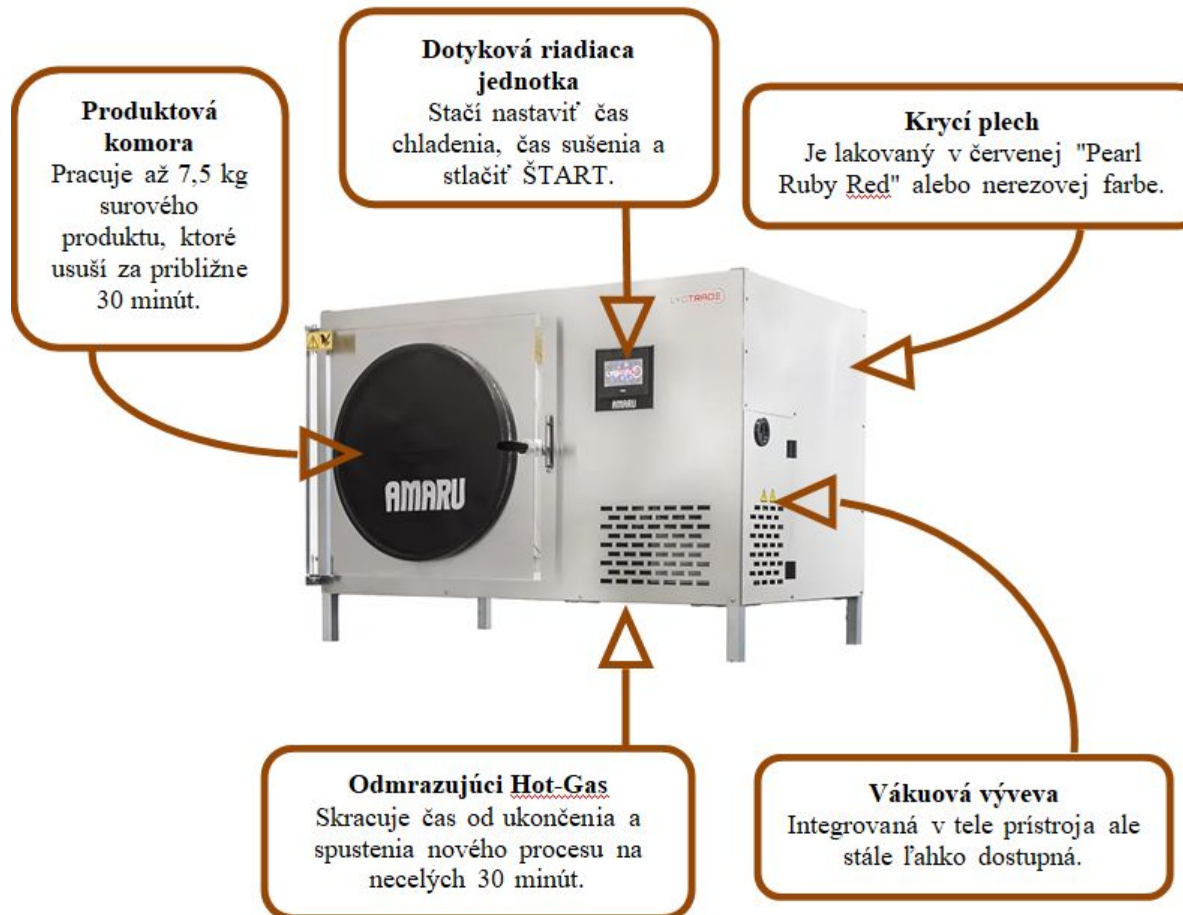
- je **drahá**

BenchTop Pro

- stolný lyofilizátor
- pre začiatočníkov
- 10 500 až 17 500 Eur

Sušenie mrazom si vyžaduje špeciálne strojové zariadenie - **lyofilizátor**.

Popis lyofilizátora – **AMARU**, vhodného pre živnostníkov a malých podnikateľov

FD80

- priemyselný lyofilizátor
- vysuší naraz až 80 kg potravín
- 252 500 Eur

AMARU

- vhodná pre živnostníkov
- vysuší naraz až 7 kg potravín
- 15 000 až 17 000 Eur

Nevýhody lyofilizácie

- trvá **dlhšie** ako iné spôsoby sušenia
  - 12 až 35 hodín
- potraviny môžu podliehať **oxidačnému tuchnutiu**
  - je spôsobené nesprávnym skladovaním

Prirad' správne

potravina má dlhú trvanlivosť

Výhody lyofilizácie

potravina môže

zatuchnúť

potravina si zachováva vzhľad

sušenie trvá dlho

potravina je ľahká

Nevýhody lyofilizácie

zachovanie nutričnej hodnoty

je nákladná

potravina neobsahuje konzervačné látky

obsah

Skladovanie lyofilizovaných potravín

- vo vzduchotesných obaloch (sklo, plast, kov)
- znovuzatvárateľné ZIP balenia

- ponore na zavretie

- s náčím tes

- pri izbovej teplote
- na tmavom a suchom mieste
- chrániť pred priamym slnečným žiarením

Využitie lyofilizovaných potravín

Využitie zeleniny:

- ako **dochucovadlo**
- ako **základ** do polievok alebo omáčok
- ako chrumkavá **súčasť** šalátu

cuketová polievka

cviklový krém

hubová omáčka

Využitie ovocia:

- ako **desiata**
  - ako súčasť **ovsenej kaše**, müsli alebo **granoly**
- na **zdobenie** koláčov alebo tort
- v podobe prášku na **ochutenie** smoothie alebo na **zafarbenie** poliev, palaciniiek, kré

čučoriedková smoothie

nepečená torta z
írskeho machu

malinová mliečna ryža s
bielou čokoládou

Využitie bylínok

- stačí použiť iba **veľmi malé množstvo**

Označte materiál, ktorý nie je vhodný na uskladnenie lyofilizovaných potravín:

- a) sklo
- b) plast
- c) drevo

Kliknite na číslo a odpovedzte:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Čo je to lyofilizácia?

- konzervovanie potravín
pomocou **sušenia**
mrazom

Opíšte sekundárne sušenie v procese lyofilizácie.

- odstránia sa zostávajúce molekuly vody
- teplota v sušiacej komore sa zvýši až nad 0 °C
- tlak sa ešte viac zníži
- v surovinách zostáva už len **1-4 %** vody

³ Uvedte aspoň dve zásady úspešnej lyofilizácie.

- suroviny musia byť **dôkladne pripravené**
- ovocie lyofilizujeme **do dvoch hodín od zberu**
- potraviny musia byť **prvotriednej akosti**
- v čase zberu **v najvyššom stupni zrelosti**

Uvedte výhody lyofilizácie.

- zachovanie **vitamínov, minerálov, nutričných hodnôt, štruktúry aj chuti**
- **Žiadne konzervačné látky ani cukry**
- **dlhá trvanlivosť**
- **sú extrémne ľahké**

Vysvetlite, ako správne skladovať lyofilizované potraviny.

- vo vzduchotesných obaloch
- pri izbovej teplote
- na tmavom a suchom mieste
- chrániť pred priamym slnečným žiarením

6
Ako sa nazýva stroj, v
ktorom prebieha
lyofilizácia?

Lyofilizátor

Opíšte primárne sušenie v procese lyofilizácie.

- teplota sa pomaly zvyšuje
- tlak sa znižuje
- proces trvá niekoľko hodín až dní
- plody prídu až o **95 %** vody

Uved'te nevýhody lyofilizácie.

- je **drahá** - **nákladná**
- trvá **dlhšie** ako iné spôsoby sušenia
- riziko **oxidačného tuchnutia**

9 Navrhните využitie lyofilizovaného ovocia.

- ako **desiatu**
- ako súčasť **ovsenej kaše, müsli** alebo **granoly**
na **zdobenie** koláčov alebo tort
- v podobe prášku na **ochutenie** smoothie alebo na
zafarbenie poliev, palaciniiek, krémov či zmrzlín

Odkazy na videá

- Farmárska revue RTVS – ovocie sušené chladom
- Lyofilizované bylinky
- Lyofilizované chrobáky
- Lyofilizované mäso a mäsové výrobky
- Lyofilizovaná smotana
- Lyofilizovaná káva
- Lyofilizované jablká
- Lyofilizovaná redkvička
- Lyofilizované ryby

Zdroje:

1. Šúmska D., 2021. Lyofilizácia. [online]. [cit. 2021-28-12] Dostupné z: <https://www.svetplodu.sk/clanok/148/lyofilizacia/>
2. Spišiaková N., 2021. Lyofilizácia – sušenie mrazom. [online]. [cit. 2021-28-12] Dostupné z: <https://www.zdravienatanieri.sk/lyofilizacia---susenie-mrazom>
3. Riljaková I., 2018. Lyofilizácia: Vieš, čo je jedinečné na sušení ovocia mrazom? [online]. [cit. 2022-07-01] Dostupné z: <https://www.kamzakrasou.sk/lifestyle/inspiracie/lyofilizacia-vies-co-je-je-dinecne-na-suseni-ovocia-mrazom-/16817>
4. Ryšková P., 2017. Ako najlepšie zachovať nutričnú hodnotu ovocia? [online]. [cit. 2022-07-02] Dostupné z: <https://fitshaker.sk/ako-najlepsie-zachovat-nutricnu-hodnotu-ovocia-vyskusaj-ovocie-susene-mrazom>
5. <https://www.lyopotraviny.cz/susene-potraviny-mrazem/bazalka-lyofilizovana--susena-mrazem-listy-2/>
6. <https://www.biotrade.cz/aplikace-11/lyofilizace-a-suseni-13/lyofilizace-o-voce-zeleniny-masa-a-jinych-potravin-108>

Zdroje obrázkov:

<https://www.scuk.cz/lyofilizovane-potraviny>

<https://www.biopotravinylolila.sk/c/lyofilizovane-ovocie/192>

<https://www.namaximum.sk/big-boy-lyofilizovane-ovocie-v-cokolade/>

https://www.brainmarket.sk/user/articles/images/pro_volit_lyofilizovan_ovoce_infografika_brainmarket_sk.jpg

<https://www.biotrade.cz/aplikace-11/lyofilizace-a-suseni-13/lyofilizace-ovocie-zeleniny-masa-a-jinych-potravin-108>

<https://www.lyotrade.cz/post/2017/07/24/lyofilizovany-bily-jogurt>

<https://www.svetplodu.sk/clanok/311/ako-vyuzit-lyofilizovane-ovocie/>

<https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTrlKpiNjMdxiiquczw1rIKaBSio6ScMaqp7w&usqp=CAU>

https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRT1ryiJFqjRlMfrUbr8qvEpRbPcev_TOL5g&usqp=CAU

<https://varecha.pravda.sk/uploady/velky-kolac-25.jpg>

<https://www.facebook.com/ATCsro/photos/na%C5%A1e-lyofilizovan%C3%A9-bylinky-prestige-vynikn%C3%BA-naozaj-v%C5%A1ade/2057601197602673/>

Spojená škola

- **Jarmočná 108, Stará Ľubovňa**
- www.ssjsl.sk
- sekretariat@ssjsl.sk
- 052 / 716 43 11

Učiteľ

Ing. Andrea Rychnavská

andrea.rychnavska@ssjsl.sk

Ďakujem za pozornosť

